

PM 2012:8 RI (Dnr 325-1302/2011)

Kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad

Skrivelse från Karin Rågsjö (V)

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Skrivelsen från Karin Rågsjö (V) om ”Kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad” anses besvarad med vad som sägs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Karin Rågsjö (V) har i en skrivelse den 8 juni 2011 till kommunstyrelsen begärt att kommunstyrelsen beslutar att staden tar fram en kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det främsta sättet att lyfta människor ur fattigdom är genom arbete och egen försörjning. Staden har ett flertal olika insatser för att få fler personer i arbete.

Socialnämnden anser att i riktlinjerna för ekonomiskt bistånd finns inskrivet att vid handläggning av bistånd till barnfamiljer ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas.

Utbildningsnämnden anser att de befintliga styrdokumenterna säkerställer de delar av remissen som handlar om skolan.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd framhåller vikten av att barnperspektivet alltid är närvarande i allt socialt arbete.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att anledningen till att familjer hamnar i ekonomiskt utsatta situationer varierar och därför är det viktigt att varje familj behandlas individuellt och med respekt utifrån sina speciella förutsättningar och behov med den forskning och kunskap som finns att tillgå inom olika områden.

Mina synpunkter

En av politikens viktigaste uppgifter handlar om att ge alla barn goda förutsättningar i livet. Arbetet mot barnfattigdom är en viktig del i detta och barnfattigdomen i

Stockholm har minskat. Oavsett mätmetod så visar sig en positiv utveckling. På tio år har inkomsterna förbättrats avsevärt och även hushållen med lägst inkomster har fått det bättre. Rädda Barnens utredare Tapio Salonen beskriver utvecklingen i den senaste rapporten: ”Den fattigaste femtedelen har ökat sina faktiska inkomster, räknat per konsumtionsenhet, med 22 procent mellan 1998 och 2008”.

När Rädda Barnen varnar för utbredd barnfattigdom handlar det inte om att människor får det sämre, utan att de flesta har fått det bättre, men att vissa har fått det ännu lite bättre. ”De fattigaste barnhushållen har inte fått det sämre ekonomiskt ställt i absoluta tal, men deras ställning har försämrats i jämförelse med andra grupper”, konstaterar rapporten. Fattigdom som skillnaden mellan olika inkomster är ett relativt fattigdomsbegrepp. Begreppet blundar för de som faktiskt är fattiga, de som är drabbade av så kallad absolut fattigdom. Stadshusalliansens mål är att få bort den absoluta fattigdomen och det viktigaste för att motverka barnfattigdom är att föräldrarna får ett jobb.

Staden har ett flertal olika insatser för att få fler personer i arbete. Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av att de är arbetslösa garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan. Sedan starten 2008 har 16 300 personer gått vidare från Jobbtorg Stockholm till egen försörjning.

För familjer som lever under knappa resurser är det viktigt att barnet alltid sätts i fokus. Därför görs alltid en barnkonsekvensanalys vid handläggningen av ekonomiskt bistånd för hushåll med barn och ungdomar.

Det kan vara svårt för en del ungdomar att komma in på arbetsmarknaden. Därför satsar vi på att erbjuda ungdomar sommarjobb i stadens regi, med tonvikten på ytterstadsområden där det kan vara än svårare att hitta sysselsättning, samtidigt som vi utmanar och uppmuntrar företag att anställa unga under sommaren. Jobben bidrar till att ungdomarna får värdefulla erfarenheter som gör det lättare för dem att få en fast förankring på arbetsmarknaden. Ett sommarjobb kan även bidra positivt till fortsatt utbildning och öka möjligheten att försörja sig som vuxen. Det är positivt att ungdomar uppmuntras att sommararbeta, då en del av arbetsinkomsten numera inte räknas in när försörjningsstödets nivå bestäms. Det viktigaste för att motverka ett framtida utanförskap är emellertid att så många gymnasieelever som möjligt fullgör sin utbildning.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Skrivelsen från Karin Rågsjö (V) om ”Kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad” anses besvarad med vad som sägs i denna promemoria.

Stockholm den 15 december 2011

STEN NORDIN

Bilagor

1. Reservationer m.m.

2. Skrivelse om kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Daniel Helldén* (MP) enligt följande.

Jag föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta

1. att uppmana alla nämnder, styrelser, bolag och förvaltningar att påtala att barnperspektivet ska genomsyra allt arbete
2. att också säga följande

Det är en mycket angelägen skrivelse, och det är anmärkningsvärt hur finansborgarrådet förringar frågan om barnfattigdom genom att enbart se till begreppet om absolut fattigdom. Ovettydigt är det så att de ekonomiska klyftorna i samhället ökar, och att detta är ett problem för jämlikhet och folkhälsa på sikt.

Det finns mycket som går att göra på kommunal nivå för att minska klyftorna i samhället och för att alla barn ska få växa upp under goda ekonomiska villkor.

Staden kan erbjuda gratis frukost i skolan och garantera att inte avgifter tas ut i förskola och skola. Staden kan erbjuda barnomsorg och fritids på obekvämt arbetstid för att föräldrar, inte minst ensamstående, ska kunna ta de arbeten som erbjuds.

När det gäller familjer som är i behov av ekonomiskt bistånd, kan staden se till att dator och bredbandskostnad ingår i normen för försörjningsstöd. Det är i dag ett krav att kunna utföra läxor med hjälp av dator och internet och det ska varje barn kunna ha tillgång till. Många barn, vars föräldrar är inskrivna på Arbetsförmedlingen eller Jobbtorg, får aldrig möjlighet att vara lediga från förskola eller fritids, t.ex. under sommartid. Här kan riktlinjerna göras generösare och tolkas ur ett barnperspektiv. Staden kan även se till att det finns tillräckligt med stödgrupper för barn till missbrukande eller psykiskt sjuka föräldrar, och noga följa upp att barnfamiljer inte vräks.

Att staden åtagit sig att följa FN:s barnkonvention innebär att alla stadens medarbetare ska ha barnets bästa för ögonen i alla beslut som fattas. Som förvaltningen påpekar finns ett stort och viktigt arbete att göra med att intensifiera arbetet med att implementera och följa upp att barnperspektivet finns med i alla ärenden som rör ekonomiskt bistånd. Men ansvaret behöver också spridas till alla nämnder, styrelser, bolag och förvaltningar om att alltid tänka över konsekvenserna för barn innan man fattar beslut. Även barns rätt att få sin röst hörd (artikel 12) behöver omsättas i praktik i mycket högre grad än i dag. Att ta fram ytterligare mål och indikatorer som följs upp i stadens integrerade ledningssystem (ILS) är också ett bra förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Karin Wanngård* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Majoriteten av Sveriges kommuner saknar idag en plan för att bekämpa barnfattigdom. Stockholm stad är tyvärr inget undantag. Ekonomiskt utsatta barnfamiljer är en grupp som den styrande borgerliga majoriteten gärna talar sig varm om men som många gånger hamnar i kläm på grund av en eftersatt social och ekonomisk politik. Enligt den senaste rapporten från Rädda Barnen beror den ökade barnfattigdomen framförallt på att den omfördelade effekten av familjepolitiken mer eller mindre har halverats, sedan slutet av 90-talet.

Arbetsmarknaden har i rask takt förändrats och den ekonomiska familjepolitiken har länge varit eftersatt. De sociala skyddsnetten har fått en allt sämre träffsäkerhet där rika föräldrar

gynnas samtidigt som fattigdomen breder ut sig bland sjuka, arbetslösa och studenter. Stockholm är en av de mest segregerade städerna i Sverige, ingenstans är skillnaderna så stora mellan barnfamiljerna som här. En politik för fler i arbete och rätt till försörjning är en grundbult, men arbetsmarknadspolitiska åtgärder räcker inte. Barnens behov är akuta, de är här och nu.

Trots att det i dagsläget finns en nollvision vad gäller vräkning av barn så har barnfamiljer som vräks och får illa ökat. Ett socialt tryggt samhälle måste ha sociala skyddsnet som inte tillåter att barn hamnar snett. Vi vill se generella lösningar för barnen som växer upp i Stockholm och som inte bygger på föräldrarnas privatekonomi utan på barnens behov.

Vi håller med förvaltningen att administration inte alltid löser de verkliga problemen, vad vi vill se är en offensiv politik och en långsiktig och hållbar utveckling mot barnfattigdom.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Karin Rågsjö* (V) enligt följande.

1. Jag föreslår kommunstyrelsen besluta att Skrivelsen av Karin Rågsjö om kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad bifalles och återredovisa förslag till plan under 2012.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att ta fram en ny handlingsplan för FN:s konvention om barnets rättigheter som ersättning för den som slutade gälla den 31 december 2008.
3. Stadsledningskontoret får i uppdrag att tillsammans med socialförvaltningen skyndsamt återkomma med ett förslag till höjning av normbeloppet för barn för att inrymda dator och mobiltelefon
4. Därutöver framförs följande

”Den långsiktiga trenden för barnfattigdomen i storstädernas stadsdelar under åren 1991 – 2008 visar på en fortsatt tilltagande skillnad mellan rikare och fattigare stadsdelar.”

”Utvecklingen av barnfattigdomen i storstädernas stadsdelar speglar en fortsatt tilltagande uppdelning i boende efter föräldrars ursprung och bakgrund.”

(Källa: Årsrapport 2010. Barnfattigdomen i Sverige.)

Stockholms stad måste ta barnfattigdomen på allvar. Det var vänsterpartiets syfte med att lägga förslaget om en kommunal plan, och därför är vi besvikna när finansborgarordet accepterar ökade ekonomiska skillnader mellan barn i vår rika stad. Politik handlar om perspektiv. Vänsterpartiet vill jämlikhet och tar därmed utgångspunkt i den relativa barnfattigdomen. Högerpartierna gillar inte jämlikhet och vill därför hellre prata om den absoluta fattigdomen, vilket döljer att de rikaste tjänat mest på regeringens politik.

Ju jämlikare samhälle ju bättre mår barnen. Den relativa fattigdomen är viktigare i ett folkhälsoperspektiv. Barn jämför sig med varandra, i skolan och på fritiden. Inte minst i boken Jämlikhetsanden har vetenskapliga bevis radats upp för att det är inkomstklyftorna som påverkar hur barn och vuxna mår och har det och inte inkomstnivån i sig. Att växa upp i ett hem med knapp ekonomi och sämre tillgång till sociala och kulturella resurser ger avsevärt sämre förutsättningar för framtiden. Det finns en mycket stor risk för nedsatt psykisk och fysisk hälsa för dessa barn. Dessutom minskar möjligheten till en bra utbildning och rik fritid.

Vi har inte ens haft en giltig plan för arbete enligt FN:s konvention om barnets rättigheter de senaste tre åren. De svårigheter som finns att ta fram en tidsatt uppföljningsbar plan mot barnfattigdomen anser vi att staden kan övervinna. En plan är viktig oavsett om barnfattig-

domen är förorsakad av konjunkturer eller andra strukturella orsaker. Det finns många uppslag till punkter i en bred kommunal plan mot barnfattigdomen i remissvaren:

- Behovet av ett höjt normbelopp för barn i normen
- Dator och mobiltelefon som är en naturlig del av barns tillvaro kan beviljas som särskilt bidrag
- Pröva om staden riktlinjer för försörjningsstöd kan göras tydligare när det gäller ett närvarande barnperspektiv
- Undersöka vad i barnfattigdomen som orsakar att barnen inte utnyttjar kostnadsfria verksamheter som fritidsgårdar
- Arbeta hårt med implementering och uppföljning av riktlinjer för försörjningsstöd
- Använda existerande verktyg som budgeten och utveckla fler mål och indikatorer
- All verksamhet i skolorna ska vara avgiftsfri. Avgifter får inte förekomma. Alla skolor oavsett huvudman ska ordna matsäck vid utflykter och erbjuda frukost
- Även elever med kortare resväg till gymnasieskolan än 6 km får SL-kort
- Se över förskolans socioekonomiska resursfördelning i likhet med skolan
- Garantera alla barnfamiljer ett tryggt boende
- Stödgrupper till barn som har missbrukande föräldrar eller föräldrar med psykisk ohälsa samt barn som upplevt våld i familjen eller har en förälder i fängelse

Därutöver vill vi lyfta fram exemplen i skrivelsen som att staden kan sänka och på sikt avskaffa avgifterna i kulturskolan och införa fri entré i simhallarna för barn och unga. Den aktuella undersökningen från Socialstyrelsen om att 1 110 hemlösa är föräldrar till barn under 18 år visar att det stort behov av insatser på detta område. Föräldrars hemlöshet påverkar barn.

Vänsterpartiet nöjer sig inte förrän barn i alla stadsdelar kan växa upp utan ekonomisk och social utsatthet. Barnfattigdomen i staden har visserligen minskat totalt mellan 1991 och 2008, men till priset av ökade klyftor efter 90-talskrisen. Återhämtningen är ojämnt fördelad.

Enligt Rädda Barnens statistik har de ekonomiskt utsatta barnhushållen minskat från två- till ensiffriga procentandelar i nästan alla stadsdelar i innerstaden och välmående förorter. I flera förorter har barnfattigdomen däremot ökat eller minskat betydligt mindre. Bara 20 år tillbaka var barnfattigdomen inte mycket större på Norrmalm än i Vantör. Idag är fattigdomen mer än tre gånger större i Vantör än på Norrmalm. Älvsjö som 1991 hade knappt hälften så stor barnfattigdom som Vantör hade 2008 en barnfattigdom mer än fyra gånger mindre.

Norrmalm som låg högst i innerstaden 1991 minskade barnfattigdomen från 21 till 7,7 procent 1991-2008 och i Liljeholmen från 21,4 till 9,3 procent. 1991 var barnfattigdomen lägst i Bromma med 9,9 procent och sjönk till 6,2 procent 2008. Det året var barnfattigdomen lägst i Älvsjö med 5,7 procent, en minskning från 11,6 procent 1991.

I Rinkeby med högst barnfattigdom 1991 och 2008 minskade de fattiga barnen bara med 2 tiondelar från 52,1 procent till 51,9 procent. Mellan 2007 och 2008 ökade dessutom barnfattigdomen från 50,2 till 51,9 procent. I Kista minskade barnfattigdomen bara med 1,3 procent från 28,6 till 27,3 mellan 1991 och 2008. I Spånga-Tensta minskade barnfattigdomen något mera, från 33,5 till 27,7 procent, men inte i närheten av minskningarna i innerstaden.

Vantör, Hässelby-Vällingby och Skärholmen sticker ut med ökad barnfattigdom mellan 1991 och 2008. I Vantör har barnfattigdomen ökat från 24,7 till 25,7 procent, i Hässelby-Vällingby från 12,5 till 14,7 procent och i Skärholmen från 22,9 till 25,4 procent.

Särskilt uttalande gjordes av *Karin Wanngård, Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Karin Rågsjö (V) har i en skrivelse den 8 juni 2011 till kommunstyrelsen begärt att kommunstyrelsen beslutar att staden tar fram en kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad. Planen ska vara tidsatt, uppföljningsbar och åtgärder ska finansieras i ordinarie budget.

I skrivelsen hänvisas till Rädda Barnens rapport om barnfattigdom, Välfärd, inte för alla. Författaren skriver att staden kan bidra till att avskaffa barnfattigdomen bland annat genom att skolorna inte tar ut extra avgifter för skolutflykter, fri entré för barn och ungdomar till simhallarna och att alla gymnasieungdomar får SL-kort.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 juni 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är av uppfattningen att barn inte ska behöva växa upp i fattiga familjer. Stadsledningskontoret anser att det främsta sättet att lyfta människor ur fattigdom är genom arbete och egen försörjning. Staden har ett flertal olika insatser för att få fler personer i arbete. Genom Jobbtorg Stockholm ska alla som är beroende av ekonomiskt bistånd på grund av att de är arbetslösa garanteras en snabb individuell bedömning och en aktivitetsplan. Via Jobbtorg Stockholm har ungefär 4 600 personer gått vidare till studier eller egen försörjning. Etablering Stockholm och språkstöd finns för nyanlända och ungdomsanställningar och FILUR vänder sig till arbetssökande ungdomar.

Staden satsar också på att erbjuda ungdomar sommarjobb i stadens regi för att öka ungdomarnas förankring på arbetsmarknaden. Stadsledningskontoret är av uppfattningen att detta på sikt kommer att minska utanförskapet och öka möjligheterna till egen försörjning som vuxen.

Staden följer skollagen (2010:800) där det framkommer att utbildningen ska vara avgiftsfri men att det får förekomma enstaka inslag som kan medföra en obetydlig kostnad för eleverna. Vid handläggningen av ekonomiskt bistånd för hushåll med barn och ungdomar görs alltid en barnkonsekvensanalys. Stockholms stad förvaltar också flera stiftelser som man kan söka ekonomiskt stöd från.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att besluta att skrivelsen (8/6) av Karin Rågsjö (V) om en kommunal plan för att minska barnfattigdomen i Stockholms stad avslås.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa socialförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Yvonne Fernell-Ingelström m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP) och ledamoten Stina Bengtsson (C), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ordföranden Roger Mogert m.fl. (S), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Den återkommande rapporten från Rädda Barnen är välkänd och av stort intresse. Uppgifterna därifrån används i olika sammanhang i stadens arbete med utsatta barn.

Precis som Karin Rågsjö skriver så påverkas barns ekonomiska situation i högre grad av insatser och förändringar på statlig nivå, samt givetvis även av arbetsmarknaden och dess spelregler, än av kommunala bistånd. Det innebär emellertid inte att kommunen inte har ett ansvar inom de områden man verkar.

I riktlinjerna för ekonomiskt bistånd finns inskrivet att vid handläggning av bistånd till barnfamiljer ska konsekvenserna för barnen alltid övervägas innan beslut fattas. Som stöd i arbetet finns även en handbok om barnperspektiv. När det gäller framtagandet av metoder och stöd i handläggningen i dessa frågor kan Stockholms stad anses vara tämligen långt framme i sitt arbete i förhållande till de flesta andra kommuner. Den handbok som tagits fram inom staden används av flera andra kommuner och representanter från Stockholms stad har även vid flera tillfällen inbjudits att hålla föredrag om barnperspektiv och ekonomiskt bistånd, både inom Sverige och i samband med arrangemang anordnade av EU-kommissionen och Eurocities.

Trots detta visar granskningar inom staden att det ofta saknas ett dokumenterat barnperspektiv i ärenden som rör ekonomiskt bistånd. Huvudfokus bör därför vara att intensifiera arbetet med implementering och uppföljning snarare än ytterligare ändringar i skrivningarna i riktlinjerna.

En tidsatt, uppföljningsbar plan för att minska barnfattigdomen inom Stockholms stad skulle däremot vara svår genomförbar i praktiken - framförallt i fråga om att ta fram fungerande mätinstrument som inte i första hand ger utslag av konjunktur och andra strukturella förändringar på övergripande nivå, snarare än av kommunala insatser. En överhängande risk är att det snarare skulle leda till ökad administration än till faktisk skillnad för de barn som är berörda.

En annan väg att gå skulle kunna vara att använda redan existerande verktyg som stadens verksamhetsplan och budget. Till exempel finns i verksamhetsplanen idag bland annat indikatorn ”Andel barn som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd”, en fråga som därför följs upp av samtliga stadsdelsförvaltningar. Ytterligare mål och indikatorer på temat skulle kunna utvecklas.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 20 oktober 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av vice ordförande Jan Valeskog m.fl. (S) och ledamoten Måns Almqvist (V), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Per Olsson (MP), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 september 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Utbildningsförvaltningen anser att insatser för att minska barnfattigdomen är en angelägen och viktig fråga. Från skolans perspektiv handlar det om att alla elever ska ha lika rättigheter och att alla elever, oavsett ekonomiska förhållanden, ska ha rätt till en likvärdig utbildning. Skolans huvuduppdrag är att främja lärande och att fokusera på elevernas kunskapsutveckling och resultat. Det utbildningsförvaltningen främst kan göra är att ge dagens barn och unga en utbildning av hög kvalitet som leder vidare till högre studier och arbete. Men eleverna har olika förutsättningar för lärande och skolan har ett viktigt uppdrag i att försöka kompensera för dessa olika förutsättningar.

Avgiftsfri skola

Stockholms stads skolor följer skollagen som anger att utbildningen ska vara avgiftsfri. Enligt skollagen får det trots detta förekomma enstaka inslag som kan innebära att eleverna får betala en obetydlig kostnad. I samband med skolresor eller liknande får skolan också vid enstaka fall låta vårdnadshavare stå för kostnader under förutsättning att detta är frivilligt. Vårdnadshavarnas eventuella bidrag måste både vara och framstå som helt frivilligt. Det som gäller i dessa fall är att alla elever ska kunna få delta oavsett om vårdnadshavarna betalar eller inte. Ersättningen från elevens vårdnadshavare får inte heller överstiga huvudmannens självkostnad för aktiviteten. Skolorna i Stockholm arbetar utifrån detta och för också diskussioner kring hur det fungerar i praktiken. Till exempel ordnar många skolor med matsäck vid utflykter och flera skolor erbjuder frukost.

SL-kort till alla gymnasieungdomar

I Stockholm får alla elever som har minst 6 km till sin gymnasieskola SL-kort. Detta gäller oavsett om eleven har valt en fristående eller kommunal skola.

Socioekonomisk tilldelning utifrån behov

Utbildningsnämnden beslutade i juni om förändrade kriterier för socioekonomisk tilldelning inom skolan. Den här socioekonomiska modellen tilldelar på ett bättre sätt än tidigare ekonomiska resurser som står i proportion till skolornas och elevernas förutsättningar. Kort innehåller modellen dels variabler på individnivå: invandringsår, vårdnadshavarnas utbildningsnivå, om eleven bor i en familj som har ekonomiskt bistånd och om eleven bor med båda, en eller ingen av sina vårdnadshavare. Dels innehåller modellen också variabler på gruppnivå: boendeområde och skolmiljö. Den här nya modellen för resurstilldelning är ett sätt att försöka ge likvärdiga förutsättningar för alla elever i skolan och att minska skillnaderna utifrån socioekonomiska förhållanden.

Sammanfattningsvis

Som svar på skrivelsen om barnfattigdomen är det ovan beskrivna det som utbildningsförvaltningen anser att förvaltningen kan göra inom ramen för skolans verksamheter och ansvarsområde. Sammanfattningsvis arbetar utbildningsförvaltningen medvetet för att försöka skapa likvärdiga möjligheter för våra elever i skolan och för att alla elever ska kunna utvecklas så långt det är möjligt i förhållande till målen. Förvaltningen bedömer att de befintliga styrdokumenterna säkerställer de delar av remissen som handlar om skolan.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 oktober 2011 att som svar på remissen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V), ledamoten Bengt Roxne m.fl. (S) och tjänstgörande ersättare Birger Nord m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning har påbörjat ett systematiskt samverkansarbete mellan enheterna Ekonomiskt bistånd, Barn- och Ungdom, Familjestödsenheten och Vuxnenheten för att bättre samordna socialtjänstens samlade insatser för utsatta familjer. Särskilt uppmärksammas barnets sociala situation även om utredningen gäller den vuxne. Detta som en del i det konkreta arbetet med att stärka barnperspektivet.

Varannan torsdag sker inom Socialtjänstavdelningen en särskild genomgång av ärenden som är aktuella samtidigt inom flera enheter och där särskilda problem finns som behöver samordning. Det ökar förutsättningarna för att barnperspektivet beaktas.

Förvaltningen vill framhålla vikten av att barnperspektivet alltid är närvarande i allt socialt arbete. Det bör även prövas om stadens riktlinjer för tex. försörjningsstöd kan göras tydligare i dessa frågor.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 oktober 2011 att som svar på remissen överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Anna-Klara Müntzing m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Anders Göransson m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Gunnar Ågren (V), *bilaga 1*.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt förvaltningens mening är det nödvändigt att ta signaler om ökad barnfattigdom på största allvar och utreda vad som är orsak till denna ökning.

Inom Södermalms stadsdelsområde har ca 100 barn i 750 hushåll försörjningsstöd. I nuvarande riktlinjer finns barnperspektivet redan med och vid bedömning av rätt till försörjningsstöd tas särskild hänsyn till barnens behov. Förvaltningen ser därför inte ändringar av riktlinjerna som en väg mot att minska barnfattigdomen. Däremot skulle en höjning av normbeloppet för barn kunna vara det, det vill säga att anpassa det efter dagens behov. Eller att särskilt bidrag utgår till exempelvis dator/ mobiltelefon som är en naturlig del i barns tillvaro i dag.

Avgiften till förskolan är inkomstrelaterad. I praktiken innebär det att familjer utan inkomst inte betalar någon avgift till förskolan. En utredning görs i varje enskilt fall utifrån familjens omständigheter och barnets behov. Några andra kostnader har förskolan inte rätt att ta ut enligt den nya skollagen, som träder i kraft från den 1 juli 2011.

Sommarkoloniverksamhet är en inkomstreglerad verksamhet och de barn som av olika skäl har större behov att åka bör prioriteras enligt riktlinjerna från kommunfullmäktige.

I rapporten från Rädda Barnen hänvisas till en SCB-rapport om Barns fritid (2009) där

det framgår att barn i ekonomiskt utsatta hushåll har en mindre aktiv fritid än andra barn. Rapporten visar att fritidsgårdar, som erbjuder kostnadsfria aktiviteter är viktiga för barn med utländsk bakgrund och för barn i hushåll med knapp ekonomi.

Inom Södermalms stadsdelsområde finns två fritidsgårdar. Att delta i deras verksamhet är kostnadsfritt.

Stadsdelsnämndens fritidsverksamheter är redan i dag öppna för barn i ekonomiskt utsatta familjer genom att verksamheterna, som nämns ovan är kostnadsfria.

FN:s barnkonvention, barnperspektivet i nämndens verksamheter och i förskolornas likabehandlingsplaner/planer mot kränkande behandling ska, förutsatt att de efterföljs, också borga för att barnens behov tillgodoses. Trots detta kvarstår faktum att barn i ekonomiskt utsatta familjer har en mindre aktiv fritid än andra barn, enligt SCB-rapporten om Barns fritid (2009). Förvaltningen är tveksam till om generella ekonomiska subventioner ändrar på det förhållandet. För att bedöma behovet av en kommunal handlingsplan bör man känna till närmare vad det är i barnfattigdomen som orsakar att barnen till exempel inte utnyttjar möjligheterna till en aktiv fritid.

Anledningen till att familjer hamnar i ekonomiskt utsatta situationer varierar och därför är det viktigt att varje familj behandlas individuellt och med respekt utifrån sina speciella förutsättningar och behov med den forskning och kunskap som finns att tillgå inom olika områden.

Förvaltningen föreslår att detta tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

RESERVATIONER M.M.

Socialnämnden

Reservation anfördes av ledamoten Stefan Nilsson m.fl. (MP) enligt följande.

1. Socialnämnden beslutar i huvudsak enligt förvaltningens förslag till beslut.
2. Socialnämnden uppmanar kommunstyrelsen att till alla nämnder, styrelser, bolag och förvaltningar påtala att barnperspektivet ska genomsyra allt arbete.
3. Socialnämnden säger också följande.

Det är en mycket angelägen skrivelse, och det finns en del som går att göra på kommunal nivå för att minska klyftorna i samhället och för att alla barn ska få växa upp under goda ekonomiska villkor.

Staden kan erbjuda gratis frukost i skolan och garantera att inte avgifter tas ut i förskola och skola. Staden kan erbjuda barnomsorg och fritids på obekvämt arbetstid för att föräldrar, inte minst ensamstående, ska kunna ta de arbeten som erbjuds.

När det gäller familjer som är i behov av ekonomiskt bistånd, kan staden se till att dator och bredbandskostnad ingår i normen för försörjningsstöd. Det är i dag ett krav att kunna utföra läxor med hjälp av dator och internet och det ska varje barn kunna ha tillgång till. Många barn, vars föräldrar är inskrivna på Arbetsförmedlingen eller Jobbtorg, får aldrig möjlighet att vara lediga från förskola eller fritids, t.ex. under sommartid. Här kan riktlinjerna göras generösare och tolkas ur ett barnperspektiv.

Att staden åtagit sig att följa FN:s barnkonvention innebär att alla stadens medarbetare ska ha barnets bästa för ögonen i alla beslut som fattas. Som förvaltningen påpekar finns ett stort och viktigt arbete att göra med att intensifiera arbetet med att implementera och följa upp att barnperspektivet finns med i alla ärenden som rör ekonomiskt bistånd. Men ansvaret behöver också spridas till alla nämnder, styrelser, bolag och förvaltningar om att alltid tänka över konsekvenserna för barn innan man fattar beslut. Även barns rätt att få sin röst hörd (artikel 12) behöver omsättas i praktik i mycket högre grad än i dag. Att ta fram ytterligare mål och indikatorer som följs upp i stadens integrerade ledningssystem (ILS) är också ett bra förslag.

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren Jackie Nylander (V) enligt följande.

1. Socialnämnden bifaller skrivelsen till KS från Karin Rågsjö.
2. Därutöver framförs följande.

Klyftorna i Stockholm ökar och staden blir alltmer segregerad. Med utgångspunkt i Rädas barnens rapport om barnfattigdomen har Karin Rågsjö lagt en skrivelse i kommunstyrelsen om att staden ska ta fram en kommunal handlingsplan för att minska barnfattigdomen i Stockholm. De flesta åtgärder måste beslutas om på nationell nivå men det finns en hel del som Stockholms stad kan göra för att minska barnfattigdomen.

Vänsterpartiet anser att skrivelsen ska bifallas. Förvaltningen skriver i sitt svar att kommunen har ett ansvar inom de områden man verkar. En granskning inom staden visar att det ofta saknas ett dokumenterat barnperspektiv i ärenden som rör ekonomiskt bistånd. Förvaltningen menar därför att huvudfokus bör ligga på att intensifiera arbetet med implementering och uppföljning snarare än ytterligare ändringar i riktlinjerna.

Vi menar att det, med hänvisning till att barnperspektivet ofta saknas, är viktigt att ta fram en kommunal handlingsplan som ska vara tidsatt, uppföljningsbar och att åtgärderna ska finansieras i ordinarie budget. Därför vill vi att skrivelsen ska bifallas.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Yvonne Fernell-Ingelström m.fl. (M), ledamoten Ann-Katrin Åslund (FP) och ledamoten Stina Bengtsson (C) enligt följande.

Barnfattigdomen i Stockholm har minskat. Oavsett mätmetod så visar det på en positiv utveckling men arbetet fortsätter. Barn vars föräldrar inte har ett arbete är ofta hårdast drabbade. Därför är stadens satsningar på Jobbtorgen av stor betydelse liksom allt annat arbete för att minska socialbidragsberoende.

En bra skola som ger redskapen som är nödvändiga för att klara av vuxenlivet är en av de främsta skyddsfaktorerna för framtiden

Arbetet för att ytterligare minska antalet barn som lever under ekonomiska svårigheter fortsätter. Stockholm ska förbli, och förbättra positionen, som en stad där det är tryggt att födas, leva och åldras i.

Särskilt uttalande gjordes av tjänstgörande ordföranden Roger Mogert m.fl. (S) enligt följande.

Ekonomiskt utsatta barnfamiljer är en grupp som den styrande borgerliga majoriteten gärna talar sig varm om men som många gånger hamnar i kläm på grund av en eftersatt social och ekonomisk politik. Enligt den senaste rapporten från Rädda Barnen beror den ökade barnfattigdomen framförallt på att den omfördelade effekten av familjepolitiken mer eller mindre har halverats, sedan slutet av 90-talet.

Trots att det i dagsläget finns en nollvision vad gäller vräkning av barn så har barnfamiljer som vräks och far illa ökat. Man kan välja att vara nöjd så som det är. Eller så ändrar man politik och bygger sociala skyddsnät som inte tillåter att barn hamnar snett. Vi håller med förvaltningen att administration inte alltid löser de verkliga problemen, vad vi vill se är en offensiv politik och en långsiktig och hållbar utveckling mot barnfattigdom.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av vice ordförande Jan Valeskog m.fl. (S) och ledamoten Måns Almqvist (V) enligt följande.

att delvis besluta enligt förvaltningens förslag, samt
att därutöver anför följande

Som förvaltningen påpekar är det viktigaste av allt i sammanhanget att få fler att nå målen i skolan och att skolan genom sitt arbete förmår kompensera för eleverns olika förutsättningar. Ett steg i rätt riktning är det nya systemet för socioekonomisk fördelning som beslutats.

Om än av mindre betydelse bör frågan om avgifter i skolan ändå ägnas intresse.

I Sverige finns en kvarts miljon fattiga barn enligt Rädda barnen. Dessa barn ska inte behöva avstå från utflykter eller extra aktiviteter som skolan ordnar därför att avgifter tas ut. Förvaltningen lyfter den regeln i skollagen om att skolor kan begära att vårdnadshavare ska bekosta vissa skolaktiviteter under förutsättning att man samtidigt talar om att det är frivilligt. Vi nås av många berättelser från skolan som visar att detta knappast låter sig göras så enkelt som ursprungligen kanske förespeglade lagstiftaren. Beträktat ur perspektivet av det sociala samspelet mellan föräldrar och barn i skolan blir det mer en juridisk än en social frivillighet.

Grundprincipen bör vara att skolan själv tar ansvar för att finansiera sina aktiviteter fullt ut. Ett principbeslut bör därför fattas om att avgifter i Stockholms skolor helt förbjuds, på samma sätt som redan beslutats i t.ex. Malmö. Utbildningsnämnden bör ges i uppdrag att i samråd med förvaltning och skollag utforma ett detaljerat förslag.

Vid ett beslut är det viktigt att betona det positiva med att skolorna anordnar utflykter och andra roliga aktiviteter utöver den ordinarie verksamheten. Vid ett förbud finns alltid risken att vissa skolor slutar helt med dessa extra aktiviteter för barnen, istället för att försöka lösa

finansieringen så att alla kan följa med. Förutom finansiering via skolans ordinarie budget kan ett sätt vara frivilliga insamlingar av typen skolloppis eller t.ex. försäljning av majblommor o.d. Detta är exempel på frivilliga insamlingar där barnen arbetar tillsammans och tränas i att ta ansvar, och bygger inte på att alla föräldrar ska betala ett visst belopp.

Särskilt uttalande gjordes av ledamoten Per Olsson (MP) enligt följande.

Den nya modellen för socioekonomisk tilldelning till skolorna är ett framsteg där man tar hänsyn till fler variabler när det gäller elevernas och skolornas förutsättningar. I fattigdomsbegreppet ryms inte bara att hem kan ha en brist på resurser i form av pengar utan även minst lika mycket att föräldrarna har låg utbildning samt en brist på makt över sina liv och inflytande i samhället. Barn lär sig minst lika mycket utanför utbildningssystemet som innanför. Skolan behöver sträva efter att kompensera för båda dessa arenor. Det krävs därför stora insatser av skolan för att kompensera barnen för det de inte lär sig utanför skolan. De medel som fördelas i dagsläget är inte tillräckliga. Stadens fritidshem har också en stor och viktig roll i att kompensera för socioekonomiska skillnader genom sitt arbete.

Men ett framgångsrikt arbete med eleverna handlar inte bara om att fördela resurser utan lika mycket om hur man på skolorna använder dessa. Duktiga lärare i samarbete i en god arbetsmiljö kan åstadkomma underverk med elever som har brister i sina förutsättningar. Nämnden behöver därför inrikta sig på att stimulera de skickliga lärarna att söka sig till de skolor där eleverna behöver dem mest. Minst lika viktigt som att betala lärarna mer för det viktiga jobb de gör är att skapa goda arbetsmiljöer där lärarna ges mer frihet, flexibilitet och ansvar för att kunna möta varje elevs behov. Det är inte kontroll av lärare som leder till utveckling utan höga förväntningar, tillit, uppmuntran och goda möjligheter till ständig fortbildning och utveckling.

Likaså behöver staden förtydliga principer för uttag av avgifter i skolan. Den nya skollagen har inte gjort det tydligare vilka avgifter som kan tas ut och när. Miljöpartiet la förra mandatperioden ett sådant förslag, men det fick inte gehör hos majoriteten.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordförande Leif Larsson (V), ledamoten Bengt Roxne m.fl. (S) och tjänstgörande ersättare Birger Nord m.fl. (MP) enligt följande.

Vice ordförande Leif Larsson (V), ledamot Bengt Roxne m fl (S) och tjänstgörande ersättare Birger Nord m fl (MP) ställer sig bakom Karin Rågsjö (V):s skrivelse till Kommunstyrelsen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Anna-Klara Müntzing m.fl. (MP) enligt följande.

1. Att Stadsdelsnämnden delvis godkänner förvaltningens svar på remissen.
2. Att det är Stadsdelsnämndens mening att en höjning av normbeloppet i försörjningsstödet för barn behöver göras för att anpassas till dagens behov.
3. Att därutöver uttala/anföra följande.

Att analysera orsakerna till barnfattigdom och utforma en kommunal plan är inte någon enkel sak. Vi delar uppfattningen om att kunskapen behöver utökas. Däremot anser vi inte att det i sig skulle vara ett skäl för att inte göra en plan, såsom förvaltningen skriver.

Miljöpartiet anser att Sverige både bör ha en nationell plan mot barnfattigdom, och parallellt behöver kommuner och landsting dra sitt strå till stacken. Konkreta kommunala beslut får direkt inverkan i människors liv, inte minst i barnens. Barn som lever i särskild utsatthet har sämre utvecklingsmöjligheter än andra. Det är i högsta grad en kommunalpolitisk fråga.

Miljöpartiet har på nationell nivå utvecklat tankegångarna i partimotion: Motion 2011/12: So658 Barn som lever under utsatta livsvillkor.

Det finns skäl att ringa in på vilket sätt kommunen kan bidra både när det gäller minskad barnfattigdom och i ett utökat perspektiv, förbättra situationen för barn som lever under utsatta livsvillkor. Vi menar att en kommunal handlingsplan bör ta sikte på det bredare perspektivet.

Det kan handla om skolfrukost, fler fritids, fritidsaktiviteter som inte kostar, men också tillräckligt med stödgrupper för barn till missbrukande eller psykiskt sjuka föräldrar, att noga se till att barnfamiljer inte vräks, att barn med problem vet var de kan vända sig. Och mycket mer. Att helt enkelt analysera de särskilt utsatta barnens situation och behov ur olika perspektiv och hur staden kan möta dessa behov på ett bättre och mer medvetet sätt.

Reservation anfördes av Anders Göransson m.fl. (S) enligt följande.

1. Att Stadsdelsnämnden delvis godkänner förvaltningens svar på remissen.
2. Att det är Stadsdelsnämndens mening att en höjning av normbeloppet i försörjningsstödet för barn behöver göras för att anpassas till dagens behov.
3. Att därutöver uttala/anföra följande.

Vi vill komplettera förvaltningens svar med följande. Så länge man inte kan välja sina föräldrar har vi ett gemensamt ansvar för barnen. Det ger barnfattigdomen en moralisk dimension som är långt mycket starkare jämfört med många andra problem. Det är en fråga om anständighet att ge alla barn bra och jämlika uppväxtvillkor. För fattigdom stänger igen dörrar, berövar barnen möjligheter dessutom sänker det vår gemensamma potential.

Utifrån ett Södermalms perspektiv är det ett relativt litet problem. 100 barn bor i en familj där någon har försörjningsstöd. Men för dem som bor i dessa familjer är problemen absoluta. Vi delar därför förvaltningens syn att titta vidare på möjligheten att inkludera dator/mobiltelefon i försörjningsstödet. För tillsammans med SL-kortet så lägger det grunden för jobb och egen försörjning. Det skapar också ökade möjligheter till ett fullvärdigt socialt medborgarskap, kontaktytor och jobsökande. På samma sätt är förvaltningens tankar om särskilt stöd för barn- och unga avseende dator/mobiltelefon rimliga. Försörjningsstödet är uppenbart i behov av att moderniseras och anpassas till rådande verklighet.

Dåliga ekonomiska hemförhållanden minskar barns möjligheter till en jämlik fritid. Därför behöver vi en fungerande infrastruktur, generella lösningar, som inte bygger på att man köper sig en plats. Det kan t.ex. handla om idrott och musik, hitta platser att göra läxorna på eller att alla gymnasieungdomar ska beredas möjligheten att sommarjobba.

Vårt stadsdelsområde har kritiserats av både invånare, folkvalda och tjänstemän för bristen på bland annat fritidsgårdar, möteslokaler och ytor för spontanidrott, avgiftsfria, samt alkohol- och drogfria platser för en meningsfull fritid. Här finns en stor förbättringspotential på Södermalm. Med en bättre idrotts- och fritidsverksamhet kan vi göra en stor insats för många av dagens unga. Skapar vi detta är det till gagn för alla söderbor men kanske särskilt de med tajtare ekonomiska ramar. Fördelarna är många; ökad jämlikhet, bättre hälsa och sett över tid ett samhälle som håller ihop. Mot detta står relativt små kostnader. För det är, precis om vi skrev på en av våra foldrar i valet, att

”En öppen fritidsgård kostar pengar en stängd kan kosta hur mycket som helst”

Reservation anfördes av Gunnar Ågren (V) enligt följande.

Att tillstyrka motionen

Att överlämna förvaltningens förslag till beslut och för egen del anföra följande:

Ojämligheten ökar kraftigt i det svenska samhället. Detta gäller såväl ekonomiska klyftor som ojämlikhet i sociala förhållanden, hälsa och tillgång till vård. Ojämligheten påverkar i mycket hög grad barns- och ungdomars situation. Barnfattigdomen är ett uttryck för detta.

Att växa upp i ett hem med knapp ekonomi och sämre tillgång till sociala och kulturella resurser ger avsevärt sämre förutsättningar för framtiden. Det finns en mycket stor risk för nedsatt psykisk och fysisk hälsa. Möjligheterna att få en bra utbildning och få del av utvecklande fritidsaktiviteter minskar kraftigt. Ojämlighet beträffande uppväxtvillkor lägger grunden till framtida sociala problem.

Det är viktigt att samhällets insatser för att kompensera barnfattigdom är generella och görs generösa. Det är viktigt att även från ekonomiskt svaga miljöer får del av samhällets resurser när det gäller utbildning, fritid och kultur.

För att säkra detta krävs en genomtänkt plan.